

Nr 106.

Av herrar **Lindgren** och **Åkerberg**, om inrättande av en regementsläkarebeställning inom flygstyrelsen.

I propositionen nr 175 till fjolårets riksdag (sid. 149—151) hade Kungl. Maj:t bland annat motiverat behovet av en regementsläkarebeställning i flygstyrelsen å flygvapnets stat. Flygstyrelsens framställning om erhållande av ordinarie läkare såsom föredragande i hälso- och sjukvårdsärenden hade understötts av de sjukvårdsmyndigheter, som beretts tillfälle att yttra sig härom. Kungl. Maj:t hade också ansett fullgoda skäl föreligga att i enlighet med flygstyrelsens förslag sålunda förstärka styrelsens personal med en å stat anställd regementsläkare, men på grund av besparingsskäl funnit sig böra föreslå bibehållande tillsviðare av nuvarande organisation med förordnande av en militärläkare att vid sidan av sin ordinarie tjänst mot arvode vara dylik föredragande i flygstyrelsen.

Med anledning härav väckte undertecknade motion vid fjolårets riksdag, ur vars motivering följande må anföras:

”Såsom närmare framginge av propositionen angående arméns centrala ledning och förvaltning var nämnda organisation av flygstyrelsens hälso- och sjukvårdande verksamhet att hänföra närmast till det orsaksförhållandet, att arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse i december 1926 fann erforderligt att hos Kungl. Maj:t göra framställning om anställande inom flygstyrelsen av sakkunnigt biträde vid handläggningen å dess intendenturbyrå av ärenden rörande flygvapnets hälso- och sjukvård.

Vid de olika flygkårerna omhänderhaves hälso- och sjukvården av mot arvodet anställda läkare, civila eller förutvarande militära. Endast flygskolan har ordinarie bataljonsläkare. Detta är givetvis en svaghet i organisationen av detta vapens hälso- och sjukvård, vilken eljest jämlikt av Kungl. Maj:t utfärdade förvaltningsföreskrifter skall i tillämpliga delar ombesörjas enligt för armén i motsvarande hänseende gällande föreskrifter. Svårigheten för vid flygkårerna mer eller mindre tillfälligt anställda läkare att till alla delar hava kännedom om samt efterfölja dessa föreskrifter är självförklarlig. De sakna vidare den rådgivande och kontrollerande mellaninstans till flygstyrelsen, som truppförbandsläkarna vid armén i förhållande till arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse äga uti fördelningsläkarna. Dessas funktion måste här övertagas

av flygstyrelsens läkare, vilken det eljest tillkommer att inom flygstyrelsen handlägga och föredraga motsvarande frågor, som beträffande armén och marinen handhavas av sjukvårdsstyrelsens fältläkarbyrå resp. marinstyrelsens sanitetsavdelning — allt givetvis i den reducerade omfattning, som betingas av vapnets storlek.

Sjukvårdsanstalterna vid flygvapnets truppförband hava av kostnadsskäl måst i allmänhet inrymmas i lokaler, som beträffande hygieniska anordningar, utrymme och utrustning måste anses i viss mån otillfredsställande, och vilka icke kunna mäta sig med motsvarande anstalter vid armén och marinen. Samma gäller till en del även förlägningslokalerna för manskapet. Flygstyrelsen har i sitt underdåniga utlåtande den 17 januari 1929 angående 'Betänkande med förslag avgivet av kommittén rörande vissa trygghetsåtgärder för värnpliktiga' framhållit, hurusom bland annat nämnda förhållanden äro värda statsmakternas beaktande såsom frågor, vilka ansluta sig till de värnpliktigas skydd till hälsa och liv. Ansvaret för upprätthållandet under dylika förhållanden av ett gott hälsotillstånd hos manskapet påvilas sålunda såväl flygstyrelsen som truppförbanden själva.

Härav framgår, hurusom flygstyrelsen i denna sin verksamhet har ett ständigt behov av sakkunnig läkarkraft, som kan ägna sin uppmärksamhet åt frågor, som beröra hälso- och sjukvårdsförhållanden i allmänhet vid vapnets truppförband.

Härtill kommer ytterligare det för flygvapnet säregna och i hög grad ansvarsfulla arbete, som kräves av flygstyrelsens läkare i egenskap av kontrollant av personalens fysiska och psykiska förutsättningar för flygtjänst. Denna uppgift för flygstyrelsens läkare har också särskilt framhållits av Kungl. Maj:t i propositionen nr 175. Det har med all rätt där understrukits, att en dylik kontrollerande verksamhet hos flygstyrelsens läkare är av icke ringa ekonomisk innebörd för flygvapnet och därmed för statsverket. Genom definitiv eller tillfällig utgallring av för flygtjänst på grund av mindre tillfredsställande fysiska eller psykiska kvalifikationer för flygtjänst icke lämpad personal undandrages denna de risker, som den eljest utsättes för, och kunna skador å den dyrbara materielen därmed i avsevärd grad reduceras.

I likhet med vad förhållandet är inom alla länders flygvapen är den flygande personalen inom vårt flygvapen underkastad särskilt noggranna läkarundersökningar dels vid antagningen till elever, dels efter genomgången utbildning årligen en gång eller eljest, när förhållandena så påfordra. Över dessa undersökningar upprättade protokoll granskas av flygstyrelsens läkare, som därefter avger utlåtande angående vederbörandes förutsättningar för flygtjänst.

Särskilt inom de ledande nationerna i flygteknikens områden pågår ett ständigt arbete från läkarhåll att hos individen utforska särskilda fysiska och psykiska förutsättningar för flygning samt att utarbeta undersökningsmetoden härför. Det tillkommer flygstyrelsen och dess läkare att ständigt hålla sig å jour med dessa arbeten och därefter utfärda föreskrifter beträffande erforderliga

undersökningar, vilkas resultat sedan, såsom nämnts, prövas av flygstyrelsens läkare. En förutsättning härför är självfallet, att denne skall kunna tillräcklig tid och erforderligt intresse även åt denna sin verksamhet, något som knappast kan förväntas av en tillfälligt anställd arvodesläkare vid sidan av hans övriga militärläkarverksamhet. En kontinuitet i detta arbete är nödvändig såväl på grund härav som även för att hava en ständig kännedom om den flygande personalens kvalifikationer i allmänhet i nu nämnda avseenden.

Tillgången för landet av en specialutbildad läkare i hithörande frågor måste vidare anses vara ett intresse, som berör även den civila flygverksamheten. Sedan Sverige anslutit sig till den internationella överenskommelsen av den 13 oktober 1919 angående navigation luftledes (La Convention internationale aérienne du 13 octobre 1919) har vårt civila flygväsende förbundet sig att av trafik- och privatflygare i hälsoavseende kräva vissa fordringar, angående vilka det tillkommer landets myndigheter att närmare utforma erforderliga föreskrifter. Det synes vara lämpligt, att, i likhet med vad förhållandet är t. ex. i England, ett samarbete härutinnan äger rum mellan de härför ansvariga civila myndigheterna och det militära flyget, som, enligt vad ovan anförts, i varje fall måste vara tillförsäkrat specialkunskap i hithörande frågor.”

Med stöd av ovanstående hemställdes, att riksdagen måtte finna det med flygväsendet och därmed med landets intressen förenligt, att en flygläkarebeställning tillfördes flygstyrelsen. Enligt den föreliggande propositionen skulle arvodesläkaren uppbära ett årligt arvode av 2,400 kronor, och då regementsläkare i C 11 avlönas med 9,540 kronor per år, skulle kostnadsökningen, för den händelse flygläkaren placerades i ovannämnda lönegrad, allenast utgöra 7,140 kronor per år.

Motionen blev emellertid icke realbehandlad, enär propositionen nr 175 avslogs.

I årets statsverksproposition vidhåller försvarsministern den ståndpunkt, han tidigare intagit, nämligen att flygstyrelsens behov av föredragande i ärenden rörande hälso- och sjukvård skulle bliva bäst tillgodosett därigenom, att den för ändamålet avsedda regementsläkarebeställningen uppfördes å flygvapnets stat. Av besparingsskäl anser sig statsrådet dock tills vidare böra åtnöja sig med att föreslå ett förhöjt arvode av 1,400 kronor åt den militärläkare, som vid sidan av sin ordinarie tjänst förordnats att vara föredragande i nu berörda ärende inom flygstyrelsen. Dennes arvode skulle härigenom för budgetåret 1930—1931 upptagas med 2,400 kronor.

Samma skäl som i fjol föreligga att tillmötesgå det verkliga behov, som här förefinnes av en regementsläkarebefattning inom flygstyrelsen. De motiv härtill, som anfördes i ovannämnda motion, ha sedan dess snarare vuxit än avtagit i styrka. Kostnadsökningen skulle alltjämt kunna begränsas till 7,140 kronor per år, vilket vore väl använda penningar. På grund härav hemställles,

att riksdagen måtte besluta att å flygvapnets stat för officerare och underofficerare m. fl. uppföres en regementsläkare i flygstyrelsen med lön i lönegraden C 11 enligt vederbörligt avlöningsreglemente.

Stockholm den 20 januari 1930.

A. Lindgren.

Harald Åkerberg.